

جزئیات آماری از وضعیت اپ‌های حوزه کتاب، کل دعوا بر سر چیست؟

۷ درصد بازار کتاب در دست دیجی‌خوان‌ها!

مطالعه وجود دارد. اینکه از این کتاب‌ها می‌توان در همه جا استفاده کرد و چون مانند کتاب چاپی حجمی را نمی‌گیرد و در گوشی‌های همراه هم قابل استفاده است، مورد استقبال قرار می‌گیرد. از طرفی دیگر در نسخه الکترونیکی شما همیشه جدیدترین نسخه یک کتاب را خواهید داشت اما در کتاب چاپی این مورد نیست. «ذائقه مخاطب در حال تغییر است، با این حال نه در دنیا و نه در ایران، در کوتاه‌مدت فضای الکترونیکی جایگزین کتاب کاغذی نخواهد شد. این موضوع با مقایسه بازار کتاب الکترونیک و بازار کتاب چاپی، کاملاً ملموس است. در همین چند سال می‌بینیم که دنیا دوباره به سمت کتاب کاغذی برگشته است.» این حرف مهدی رضائی، دبیرکل نهاد کتابخانه‌های عمومی است که در مورد کتاب‌های الکترونیک و فضایی که دارند می‌گوید در تایید حرف‌های او باید به مقاله یک نویسنده انگلیسی اشاره کنیم که گفته است، دنیا به خاطر اهمیت کاغذ و اینکه کاغذ یک کالای استراتژیک در اقتصاد است دوباره به سمت کتاب‌های کاغذی برگشته است. در مقابل این صحبت‌ها کسانی هم هستند که معتقدند همه چیز در حوزه نشر به سمت الکترونیکی شدن می‌رود، تا چند سال دیگر از کتاب کاغذی خبری نیست. البته کمی کرونا به این موضوع کمک کرد و مردم به سمت کتاب الکترونیک رفتند اما باز هم دوباره کتاب کاغذی سهمش را از این بازار پیدا کرد. هفته گذشته همه اتفاقات حوزه فرهنگ سمت‌وسوی کتابی داشت و همه به بسته شدن یک اپلیکیشن کتابخوانی پرداختند، آنقدر حجم تولید اخبار در این حوزه زیاد بود که ناخودآگاه این را می‌رساند که کتاب الکترونیک سهم زیادی از بازار نشر دارد، اما وقتی بررسی می‌کنیم این آمار انقدر زیاد نیست؛ نه اینکه کتاب الکترونیک طرفدار نداشته باشد، فروش دارد، طرفدار هم دارد اما سهم زیادی از بازار نشر را ندارد و تا رسیدن به این جایگاه هم فاصله زیادی خواهد داشت.

شاید اگر زمانی می‌گفتند روزی می‌رسد که کتاب را دیگر فقط به صورت کاغذی

عاطفه جعفری خبرنگار گروه فرهنگ

نخواهیم داشت، کسی باور نمی‌کرد اما الان دیگر این موضوع غیرقابل باور نیست. وجود کتاب‌های الکترونیک و صوتی چند سالی است که اتفاق افتاده و مطمئناً تا الان همه از این مدل کتاب‌ها خبر دارند و می‌دانند به چه صورت باید از آن استفاده کنند. از طرف دیگر، شاید فکر نمی‌کردیم روزی گزارش‌هایی را ما بنویسیم و شما بخوانید که بگوید آمار کتابخوانی در حوزه الکترونیک و صوتی چه پیشرفت‌هایی داشته است. چاپ و نشر کتاب در دهه گذشته با نوآوری‌های عمده‌ای همراه شده است. پس از ظهور کتاب‌های الکترونیکی در سال‌های اولیه دهه ۲۰۰۰، پیش‌بینی می‌شد که این قالب دنیای نشر کتاب را در اختیار بگیرد. در این بین کتاب‌های صوتی در صحنه ظاهر شدند و حالا آنها هم دارند سهم خودشان را از این بازار می‌گیرند و گاهی هم می‌بینیم که در حال پیشی گرفتن از بازار کتاب‌های الکترونیک هستند. در کشور ما معمولاً اصلی‌ترین دلیلی که کسی به مطالعه کتاب‌های الکترونیکی رو می‌آورد، بار اقتصادی کمتر کتاب‌های الکترونیکی نسبت به کتاب‌های چاپی است. همان‌طور که می‌دانیم کتاب کاغذی در این سال‌ها افزایش قیمت کاغذ، قیمت گران شده و این گرانی همین‌طور ادامه پیدا کرده، برای همین کتاب‌های الکترونیک و صوتی جایگزین خوبی برای کتاب‌های کاغذی هستند. اما واقعیت این است که دلایل دیگری هم برای این شیوه

۳ میلیون کاربر فعال در اپلیکیشن‌های کتابخوانی

بازارنده‌های داشت. کانال‌ها و صفحات بسیاری در فضای مجازی هستند که کتاب‌ها را به صورت غیرقانونی بارگذاری می‌کنند و بخشی از خوانندگان کتاب الکترونیک هم از این طریق انجام می‌شود که از این میزان مصرف عدد خاصی نداریم. سایت مرجعی به نام استاتیس‌تا (Statista)، مرجع آمار عددی را منتشر کرده است که حدود ۱۰ میلیون ایرانی تجربه خواندن کتاب الکترونیک را دارند. البته این عدد در دنیای بیرون خیلی متفاوت‌تر است، مثلاً در روسیه بیش از ۲۵ درصد و در آمریکا حدود ۳۵ درصد است. برای اینکه ما به ۳۵ درصد بازار برسیم ممکن است ۱۰ سال دیگر بگذرد ولی روندی طبیعی است که کتاب الکترونیک در حال رشد است که در چند سال اخیر حدود ۷۰۰ درصد رشد داشته است. حدوداً سه میلیون کاربر در فضای الکترونیک ایران در ماه کتاب مصرف می‌کنند؛ پس عدد بزرگی به نسبت کل کتابخوان‌ها نیست ولی عدد قابل توجهی در حجم

حدود ۳۵۰ هزار عنوان است که از این نظر حدود یک‌سوم کتاب‌های فعال بازار کتاب به صورت الکترونیک هستند. با توجه به اینکه در بسیاری از کشورهای پیشرفته سهم گردش مالی کتاب دیجیتال نسبت به کتاب چاپی تا ۳۵ درصد است، فاصله ما با کشورهای پیشرفته زیاد است و البته قابل پیش‌بینی هم هست که سهم بازار کتاب دیجیتال در ایران در آینده به حداقل ۲۰ درصد خواهد رسید.»

او در ادامه راجع به ارزان‌تر بودن کتاب الکترونیک نسبت به کتاب چاپی در ایران می‌گوید: «این ارزان‌تر بودن باعث شده تعداد کتابخوان‌ها در این بخش بیشتر شود، همان ۱۲ تا ۱۵ درصد کتابخوان دیجیتال که گفتیم هم از تعداد خیلی کم شروع شد و این مقوله ارزان‌ی کتاب‌های دیجیتال بسیار تاثیرگذار بود. البته چون یک باگ بزرگ قانونی داریم نمی‌توان خیلی نسبت به نقض مالکیت فکری در حوزه کتاب اقدامات

آمارها در این حوزه کم و زیاد است، اما برای اینکه بدانیم بازار کتاب دیجیتال در شرایط فعلی چه وضعیتی دارد به سراغ علی محمدپور، دبیر انجمن فعالان کتاب دیجیتال رفتیم و او براین‌امان آمار را دسته‌بندی و فضا را در حوزه کتاب دیجیتال تشریح کرد. او در ابتدای صحبت‌هایش می‌گوید: «طبق اطلاعات و آماری که در این حوزه به دست آوردم، حدود سه میلیون کاربر از ۱۲۰ هزار عنوان کتاب منتشرشده الکترونیک استفاده می‌کنند. در کشور ما کسانی که کتابخوان هستند، ۱۲ تا ۱۵ درصد مطالعه خودشان را به صورت کتاب دیجیتال و صوتی انجام می‌دهند و از آنجا که قیمت کتاب‌های الکترونیک تا یک‌سوم کتاب‌های چاپی است، سهم بازار فروش کتاب‌های الکترونیک ۷ درصد کل سهم بازار کتاب است. تاکنون حدود ۱۱۰ هزار عنوان کتاب به صورت الکترونیک منتشر شده و در دسترس کاربران است. تعداد عناوین چاپی که در دسترس کتابخوان‌ها قرار دارد،

ناکام‌های کتابخوانی دیجیتال

داشت و در این رابطه درصد راه‌اندازی یک ویلاگ برای گرفتن بازخورد و نظرات مخاطبان بالقوه خود هستیم تا کار هرچه منطبق‌تر بر نیازهای مخاطبان عرضه شود. اما این نرم‌افزار نتوانست خیلی دوام بیاورد.

خواندنی‌ها دیده می‌شوند؟

اپلیکیشن «خواندنی‌ها» هم در سال ۱۳۹۸، توسط این مجمع معرفی شد و قرار بسود با ارائه خدماتی متنوع در حوزه کتاب‌های اعم از دریافت اخبار، معرفی کتب شاخص، آشنایی با نویسندگان و ناشران، ارائه بسته‌های مطالعاتی جذاب و... در دسترس مخاطبان قرار بگیرد. آنها دلیل تولید این اپلیکیشن را این دانستند که مخاطبان کتاب و کتابخوانی برای یافتن کتب دلخواه خود در بازار نشر عمدتاً با مشکل مواجهند؛ به‌ویژه کتبی که بتوان آن را به راحتی در میان آثار متعدد نشر داد و از خواندنی‌ها نیز پشیمان نشد.

بنابراین نیاز به مرجعی مطمئن برای یافتن بسته‌های مطالعاتی در هر حوزه از ادبیات، و نیز معرفی کتب پرمحتوا و درخور توجه احساس می‌شود؛ به‌ویژه رسانه‌ای که بتواند به دور از هیاهوی تبلیغاتی، این کتب پرمحتوا و خوش‌قلم را در اختیار کتابخوانان قرار دهد. برای همین این اپلیکیشن متولد شد اما در حال حاضر در دنیای نشر الکترونیک هنوز جایگاه درخوری ندارد.

کتابخوانی که نیست

در این میان اپلیکیشن‌هایی هم داریم که بعد از سرمایه‌گذاری نتوانستند به موفقیت قابل انتظار برسند. یکی از اینها اپلیکیشن «کتابخوان» بود؛ اپلیکیشنی که در سال ۹۲ راه‌اندازی شد. احسان کریمی‌خانی، مسئول پروژه‌های نرم‌افزاری مجمع ناشران انقلاب اسلامی در همان سال در مورد این اپلیکیشن گفته بود: «حرقه اولیه این کار بیش از دو سال پیش به همت دوستانی که در ستاد مجمع ناشران انقلاب بودند زده شد و با تیمی که در آن زمان برای تولید این نرم‌افزار اعلام‌آمدگی کرده بود، قرارداد بسته شد تا نرم‌افزاری متناسب با بستر سیستم‌عامل اندروید تولید شود. در این نرم‌افزار، به هر کاربر به هر اندازه که نیاز داشته باشد فضا اختصاص می‌یابد که در آن فضا می‌تواند اطلاعات خود را داشته باشد. تیم فنی نرم‌افزار درصدد هستند تا حاشیه‌نویسی‌های روی کتاب و علامت‌گذاری‌هایی را که مخاطب در خلال مطالعه خود روی کتاب افزوده است را همیشه ذخیره کرده و در صورت نیاز مخاطب هر زمان که او اراده کرد در دستگاه متفاوتی که دسترسی خود را وارد کرده نیز بازسازی کنند. در واقع ما به دنبال این هستیم که بهترین تجربه لذت‌یک‌روش مطالعه جدید را به مخاطبان خود عرضه کنیم. البته سیستم چون هنوز در حال چانه‌زنی نهایی و ورود به بازار و تجربه کاربری است قاعدتاً کار پیشرفته‌تری را در آینده خواهد

اپلیکیشن‌های کتابخوانی در ایران

کند و با افتتاح دفاتر پشتیبانی و فنی در کشورهای اسپانیا (مورسیا)، لبنان (بیروت) و ایران (تهران) امیدوار است در کوتاه‌ترین زمان ممکن شعار اولیه خود را که «مطالعه آزاد برای همه، همه‌وقت، همه‌جا» است، تحقق بخشد. محتوای فیدیبو در پنج سرپرگ دسته‌بندی شده است. فیدیبو با ارائه خدماتی مثل هدیه دادن کتاب به آشنایان و دوستان و درخواست کتاب در صورت عدم وجود کتاب موردنظر در برنامه و حتی مرور خودکار، سعی در پیشی گرفتن از رقیب خود یعنی اپلیکیشن طاقچه دارد.

کتابراه و درج نظر کاربران

داستان «کتابراه» از جایی آغاز شد که جای خالی مرجعی معتبر برای انتشار کتاب الکترونیک در ایران و توزیع آن به صورت رسمی و قانونی آغاز شد. شرکتی که فعالیت رسمی خود را با عنوان «موسسه توسعه راه نشر الکترونیک» آغاز کرده است، از همان ابتدا سعی بر خلق بستری مناسب

برای خرید کتاب به صورت الکترونیک و صوتی داشته و علاوه بر ایجاد فضایی امن و دلنشین، مخاطبان کتاب را با مشاوره و بزرگان دنیای علم و ادبیات آشنا کرده است. کتابراه بعد از سال‌ها، در زمینه نشر کتاب الکترونیک و صوتی، به‌عنوان مرجعی معتبر معرفی شده است. یکی از ویژگی‌های این اپلیکیشن، این است که هیات تحریریه کتابراه از طریق نقد و مرورهای دقیقی که بر کتاب‌های نویسنده و همچنین درج نظر و امتیازات کاربران به هر اثر، امکان انتخاب کتاب موردنظر را به میزان هزاران هزار کتاب الکترونیک و صوتی برای مخاطب به ارمغان می‌آورد.

سهم ۳۰ درصدی طاقچه از کتابخوانی الکترونیک

«طاقچه» یکی از مراجع خرید کتب الکترونیکی به‌طور قانونی است که از آبان سال ۹۳ با مدیریت محمد صدوقی به‌طور رسمی در اختتامیه همایش ملی نشر الکترونیک در دانشگاه تهران رونمایی شد. این اپلیکیشن در حال حاضر با حدود ۳۰۰ ناشر از ناشران خوب و بزرگ کشور مانند سوره مهر، چشمه، ثالث، سرشوش، جامی، هیرمند و... همکاری می‌کند و با بیش از ۱۲ هزار محتوا شامل کتاب، مجله و روزنامه در طاقچه در دسترس است. طاقچه با ارائه خدماتی مثل رمزگذاری برای هر کتاب در نرم‌افزار کاربر و تهیه آرشيو از حساب کاربری کاربران، سعی در جذب اعتماد دورکن اصلی اپلیکیشن یعنی ناشران و کاربران دارد. امکان معرفی کتاب دوستان از طریق شبکه‌های اجتماعی و جست‌وجو در متن کتاب از جمله ویژگی‌های طاقچه و تقریباً شبیه اپلیکیشن آمازون است. بعد از رفتن صدوقی مدیریت این اپلیکیشن برعهده امیرحسین لطیفی است. به گفته محمدپور، دبیر انجمن فعالان کتاب دیجیتال در جریانات اخیر که برای طاقچه پیش آمد، خودشان مدعی شده‌اند که سهم‌شان از بازار کتابخوانی الکترونیک حدوداً ۳۰ درصد است.

فیدیبو و تلاش برای یک ماندن

«فیدیبو» اولین سامانه multi-platform تولید و توزیع کتاب الکترونیک و صوتی در خاورمیانه است که مبتنی بر استانداردهای جهانی صنعت نشر و با رعایت کامل قانون جهانی کپی‌رایت طراحی و اجرا شده است. این سامانه که با پشتیبانی مهدی فیروزیان از سال ۹۲ کار خود را آغاز کرده است، توانسته بیش از ۳۰۰ ناشر نامدار ایرانی و همچنین چندین ناشر برجسته بین‌المللی را با خود همراه